

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

ਬਿਜਨ ਕੁਮਾਰ ਮੁਖਰਜੀ ਸੀ. ਸੀਜੇ, ਟੀਐਲ ਵੈਂਕਟ ਆਰ ਐਮ ਅਈਅਰ  
ਅਤੇ ਸਈਅਦ ਜਾਫਰ ਇਮਾਮ। 'ਜੇ. ਜੇ.

ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਰੋਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸਤਿਆਵਤ।- ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਸਟੇਟ ਓਪ ਪੰਜਾਬ।--ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1954 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 62

ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਐਕਟ (1951 ਦਾ XLIH)— ਧਾਰਾ 36—ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ—  
ਦੇ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ—ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ—ਕੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ( 1955  
1898 ਦਾ ਐਕਟ V) ਦੀ ਧਾਰਾ 195(l)(b) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤ -ਫਲੈਕਸ਼ਨ Nov., 24th  
ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ-ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ-  
ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (1898 ਦਾ ਐਕਟ V) -ਸੈਕਸ਼ਨ 195, 476 ਅਤੇ 476-ਬੀ— ਸਹੁੰ  
'ਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਜਾਂ ਰੀਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 33 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕੈਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੱਕੀ ਪੁਸ਼ਟੀ

ਲੋਕ ਐਕਟ,

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਝੂਠਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ—  
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ (1860 ਦਾ ਐਕਟ XLV) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 181, 182,  
ਅਤੇ 193 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ  
ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। -ਆਰਡਰ, ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲ ਯੋਗ—  
ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਚਾਹੇ ਸਮਰੱਥ—ਵਿਵੇਕ  
ਧਾਰਾ 195 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ—ਕੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾ  
ਸਕਦਾ ਹੈ—ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ, ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 ਦੀ ਧਾਰਾ 36(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ -  
ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ  
ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਚਰਿੱਤਰ ਪੱਖੋਂ ਨਿਆਇਕ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ  
ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਹ "ਅਜਿਹੀ ਸਖਿਪ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ  
ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ" ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਆਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ - ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ  
ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ  
ਜੋੜਨਾ ਚਾਹ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੇਸ। ਧਾਰਾ 36 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ  
ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।  
ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਖੁਦ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ,  
ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 36 ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਚਰਿੱਤਰ ਪੱਖੋਂ ਨਿਆਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ  
ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦੀ  
ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1) (ਬੀ) ਦੇ  
ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 193 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ  
ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਪੀਲਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੁਰਮ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੈਸੀਡਿੰਗ  
ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 ਦੀ ਧਾਰਾ 90 ਅਤੇ 92 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੋਣ  
ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36 ਅਧੀਨ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਅੱਗੇ  
ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਹੁਤ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਵਲ  
ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 36  
ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਲਿਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ' ਕਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ  
ਦਾਅਵਿਆਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ.? ਨਿਆਇਕ  
ਢੰਗ ਨਾਲ, ਪਰ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰਧ -ਨਿਆਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਭਰੋਸੇਮੰਦ  
ਐਡਹਾਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਧਾਰਾ 195(1) (ਬੀ) ਅਤੇ 195 (ਐਲ)  
(ਸੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਨਹੀਂ ਜੇਕਰ ਇਹ  
ਧਾਰਾ 195 (ਐਲ) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। a). ਧਾਰਾ 193 ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ  
ਦੇਣ ਨੂੰ ਜੁਰਮ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ  
ਇਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਜੁਰਮ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ( ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜਾਂ

ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਵਰਤਣ ਲਈ ਸਬੂਤ- ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ, ਫਿਰ ਇਹ ਧਾਰਾ 195(1)(b) ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਚਨਬੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਧਾਰਾ 195(1)(b) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਪਰ ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 193 ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੁਰਮ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੋਸੀਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 195(1)(b) ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 476 ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਧਾਰਾ 476-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ,

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਧਾਰਾ 476 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਧਾਰਾ 476 ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰ ਰਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 195 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ।<sup>5</sup> ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਵਿਧਾਨਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਪੀਲ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣਾ ਬੇਤੁਕਾ ਹੈ।

ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਤੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੀ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਦਰਾਮਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੇ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ

ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ- ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਅਥਾਰਟੀ ਅਰਥ ਨਿਆਂਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਅਦਾਲਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ।

(ਸਿਮਲਾ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 10 ਜੂਨ, 1953, 1953 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 86, 7 ਜਨਵਰੀ, 1953 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਈ ਆਰਡਰ ਤੋਂ ਬੀਪੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰੋ । , 1952 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ, 355) ਵਿੱਚ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਕਮਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ.

ਅਪੀਲ ਕਰਤਾ ਲਈ: ਸ਼੍ਰੀ ਐਨ ਸੀ ਚੈਟਰਜੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ (ਸ਼੍ਰੀ ਵੀਰ ਸੇਨ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਜਿੰਦਰ ਨਰਾਇਣ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ)।

ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ: ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ ਜੀ \* ਗੋਖਲੇ, ਐਡਵੋਕੇਟ,

### ਨਿਰਣਾ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

Venkatarama  
Ayyar, J.

ਵੈਂਕਟਰਮਾ ਅਈਅਰ, ਜੇ.—ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪਿਛਲੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਮਲ ਰਿਜ਼ਰਵ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਲਈ ਚੋਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੀ। ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਾਨੂੰਨ (XLIII of 1951) ਦੀ ਧਾਰਾ 33(3) ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨ, ਜੋ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਇੱਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੀਟ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਹੈ, ਕੋਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਸੀਟ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਸਦੀਕ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਸੀਟ ਇੰਨੀ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ 4 ਜਾਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਚੋਣ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 6 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ

ਪਰਵੀਸ਼ੋ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਹੁੰ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਵਰਿੰਦਰ ਦੁਆਰਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੰਭੀਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਨੁਸੂਚੀ II ਕੁਮਾਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦਾ ਫਾਰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਸੌਤਿਆ ਵਾਦੀ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਣਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 5 ਨਵੰਬਰ, 1951 ਨੂੰ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ-----  
 1. ਤਿਓ ਪੇਪਰ, ਹਰ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਡੀ ਐਕਲੇਰਾ- ਵੈਕਟਾਰਮਾ ਤਿਓ:- A n^>J -

“ਮੈਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ/ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਬਾਲਮੀਕੀ ਜਾਤੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ”।

ਬਾਲਮੀਕੀ ਜਾਤੀ "ਸੰਵਿਧਾਨ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ) ਆਰਡਰ, 1950" ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਫਸਟ-ਕਲਾਸ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਕਮਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੰਭੀਰ ਪੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਉਪਰੋਕਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਕਮਲ, ਜੋ ਕਿ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਸਨ, ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇੱਕ ਜੈ ਰਾਮ ਸਰੂਪ, ਚਮਾਰ ਜਾਤੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ, ਜੋ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਵੀ ਇਸ ਸੀਟ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬਾਲਮੀਕੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਾਖਵੇਂ ਹਲਕੇ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ। ਉਪਰੋਕਤ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਪੋਲਿੰਗ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ, ਅਤੇ 6 ਮਾਰਚ, 1952 ਨੂੰ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 476 ਅਤੇ 195 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਉਹ ਸੀ

Shri Virindar  
Kumar  
Satyawadi  
v.  
The State of  
Punjab

ਬਾਲਮੀਕੀ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਝੂਠਾ ਸੀ, ਕਿ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ  
ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ  
ਐੱਲ . ਉਸ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ  
ਅਪੀਲ ਲਾਂਟ ਨੇ ਕਿਹਾ:

Venkatarama  
Ayyar, J\*

"1 ਮੈਂ ਜਨਮ ਤੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹਾਂ  
ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਬਾਲਮੀਕੀ ਹਿੰਦੂ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ  
ਪਰਿਵਾਰ। ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ।"

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਉਦਾਸ  
ਵਰਗ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਾਲਿਕ ਸਾਇਕ ਨਾਮ ਦਾ  
ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ, ਉਸਨੇ 1938 ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸੁਧੀ ਸਭਾ  
ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। , ਉਹ - ਉਹ ਇੰਨਾ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ  
ਉਹ ਵਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਜਿਰਹਾ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ  
ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਨਮ ਤੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ  
ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਤਨੀਆਂ ਰਹਿ  
ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਬਿਨੈਕਾਰ, ਜੈ ਕਾਮ ਸਰੂਪ, ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ AP ਪੈਲੈਂਟ  
ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਦਸ ਪੱਤਰ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। 17 ਸਤੰਬਰ , 1952 ਨੂੰ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ  
ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਮਾ ਜੇਡ ਕੇਸ ਹੈ, ਅਤੇ 29  
ਸਤੰਬਰ, 1952 ਨੂੰ, ਉਸਨੇ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਕਮਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ  
ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ "ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ"  
ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ 181, 182 ਅਤੇ 193

ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਕਮਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ  
ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ  
ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰੀ- ਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੱਲ  
ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਧਾਰਾ 476 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 476-ਬੀ  
ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ  
ਸੋਧਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਆ

ਕੋਰਟ, ਪੰਜਾਬ, ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀ ਵਰਿੰਦਰ ਜੇ., ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ,  
ਜਿਸ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਮਾਰ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਅਦਾਲਤ ਸੀ, ਅਤੇ  
ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੱਤਿਆਵਾਦੀ ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਯੋਗ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ  
p^jab ਨੂੰ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਧ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।  
ਵੈਂਕਟਾਰਾਮਾ ਦੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਅਈਅਰ, ਜੇ.

ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸ੍ਰੀ ਐਨ.ਸੀ. ਚੈਟਰਜੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਯੋਗ ਮੰਨਦਿਆਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਸੰਬੰਧ ਅਤੇ ਅਧੂਰਾ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਪੀਲਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 17 ਸਤੰਬਰ 1952 ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਹੁਕਮ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 195, 476 ਅਤੇ 476-ਬੀ ਹਨ। ਧਾਰਾ 195(1)(ਏ) ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 172 ਤੋਂ 188 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ, ਸਿਵਾਏ ਸਬੰਧਤ ਜਨਤਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 195(1)(ਬੀ) ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ, ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਦਾ ਇਹ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਦ

ਧਾਰਾ 193 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼੍ਰੀ ਵਰਿੰਦਰ ਅਪਰਾਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜੋ ਕੁਮਾਰ ਚ ਧਾਰਾ 195(1) (ਬੀ) ਦਾ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 476 ਸਤਿਆਵਾਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ- ਪੰਜਾਬ ਧਾਰਾ 195(1)(b) ਅਤੇ 195(1)(c) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਪਰਾਧਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 195(1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ 'ਤੇ। 1)(a) ਭਾਗ \* \*

ਵੈਕਟਾਰਮਾ 476-B ਧਾਰਾ 476 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ/-ਅਯਾਰ, ਜੇ.ਐਸ.ਈ.ਡੀ ਤੋਂ ਉਚਿਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਧਾਰਾ 195(1)(b) ਅਤੇ 195(1)(c) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਨਹੀਂ ਜੇਕਰ ਇਹ ਧਾਰਾ 195(1) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। (a) ਹੁਣ, 17 ਸਤੰਬਰ, 1952 ਦੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 181, 182 ਅਤੇ 193 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਹੁਕਮ ਧਾਰਾ 181 ਅਤੇ 182 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਅਪੀਲਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਧਾਰਾ 195(1)(a) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਵਾਦ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 193 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਧਾਰਾ 193 ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣਾ ਜੁਰਮ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਤੇ। ਜੇਕਰ ਜੁਰਮ ਕਿਸੇ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ) ਦੇ ਬਾਹਰ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਚਨਬੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਧਾਰਾ 195(1) (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 193 ਅਧੀਨ ਜੁਰਮ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 476 ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ \* ਹੁਕਮ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। 476-ਬੀ. ਇਸ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਬਿੰਦੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36 ਅਧੀਨ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।



ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸਵਾਲ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

Shri Vinndar,  
Kumar  
Satyawadi  
v.  
The State of  
Punjab

ਚੋਣ ਏਜੰਟ ਅਤੇ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ, ਪੰਜਵੇਂ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਪੰਨੇ ਵਿੱਚ ਪਾਰਕਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਇੱਕ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਸਹੀ ਚਰਿੱਤਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਕੀ ਉਹ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਮਿਨਿਸਟਰੀਅਲ ਅਫਸਰ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਮੱਤਭੇਦ ਹਨ " 30. ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੱਚਾ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਪਾਤਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੋ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

Venkatarama  
Ayyar, J.

ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਜਾਂ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ) ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਹਨ ਪਰ ਕਿ ਅੱਗੇ ਉਹ ਇਸਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨਾ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਣਾ, ਪਰ ਇਹ ਉਸ ਮਿਆਦ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਰਡ ਸਾਂਕੇਵ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਲ.ਸੀ. ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਸੈੱਲ ਕਾਮਵੈਨੀ ਬਨਾਮ "ਫੈਡਰਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ (1), ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁਝ ਫਸਵੇਂ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ-

ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ, ਦਲੀਲ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰਹੇ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ।

(1) (1931) ਏ.ਸੀ. 275. 298

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਸ਼੍ਰੀ ਵਰਿੰਦਰ ਵਿਡ ਸ਼ੈਲ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਫੈਡਰਲ ਕਮਿਸ਼ਨ- ਕੁਮਾਰ ਸੀਨਰ ਆਫ ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ (1), ਆਰ. ਬਨਾਮ ਲੰਡਨ ਕਾਉਂਟੀ ਕੌਂਸਲ ਸਤਿਆਵਾਦੀ (2) ਚ. ਕੁਪਰ ਬਨਾਮ ਵਿਲਸਨ (3), ਹੁਡਾਰਟ ਪਾਰਕਰ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਦ ਸਟੇਟ ਆਫ 'ਵੀ' ਐਮ ਕੋਰ ਈਹੈਡ (4), ਅਤੇ ਰੋਲਾ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਪੰਜਾਬ (5)। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟਡ ਬਨਾਮ ਵੈਕਟਰਮਾ ਭਾਰਤ ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟਡ (6) ਵਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਈਅਰ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਰਧ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕੀ ਹੈ ਨਿਆਂਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ। ਨਿਆਂਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਸਿਰਲੇਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਾਮਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ। .

( ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ  
 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਉਹ  
 ^ - ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ  
 ਮਾਮਲਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 36 ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 36(2) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਚਰਿੱਤਰ ਪੱਖੋਂ ਨਿਆਂਇਕ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਕੋਲ ਆਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ

- |     |                       |
|-----|-----------------------|
| (1) | [1931] ਏ ਸੀ. 275. 295 |
| (2) | [1931] 2 ਕੇ.ਬੀ. 215   |
| (3) | [1937] 2 ਕੇ.ਬੀ 309    |
| (4) | [1908] 8 CLR 330      |
| (5) | [1944] 69 CLR, 185    |
| (6) | [1950] ਐਸਸੀਆਰ 459     |

ਸ੍ਰੀ ਵੀਰਿੰਦਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਖੇਪ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ  
ਫੈਸਲਾ

Kumar  
Satyawadi  
v.  
The State of  
Punjab

ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ” ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ  
ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੇ  
ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ,  
ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ  
ਧਾਰਾ 36 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ. ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਵੈਕਟਾਰਮਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਖੁਦ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ  
ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਕ ਅਈਅਰ, ਜੇ.

ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 90 ਅਤੇ 92 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ  
ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ  
ਅੰਤਰ ਚਿੰਨ੍ਹਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ  
ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਹੈ, ਧਾਰਾ 36 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ  
ਵੱਖਰੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਕੋਈ *ਲਿਸ ਨਹੀਂ ਹੈ*, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਵਾਲੇ  
ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਪਰ ਇੱਕ  
ਜਾਂਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੌਂਪੇ ਗਏ *ਐਡਹਾਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ*  
*ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।* ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਦਾ ਕਾਰਜ \*7 ਧਾਰਾ 36 ਅਧੀਨ  
ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਚਰਿੱਤਰ ਵਿਚ ਨਿਆਂਇਕ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ  
ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ  
ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 195(1)(ਬੀ) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ  
ਹੈ, ਅਤੇ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 193, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ  
ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪਰਾਧ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ  
ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੈਸ਼ਨ  
ਜੱਜ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਐਨ.ਸੀ.

ਚੈਟਰਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ  
ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਅੱਗੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ  
ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ

Shri Virindar Kumar Satyawadi 193 ਧਾਰਾ 476 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਸੀ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਨੂੰ, ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਧਾਰਾ 195 ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 181 ਅਤੇ 182 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 195 (1) (ਏ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਭੇਜਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 193 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 476 ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ - ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 476 ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰ ਰਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ - ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ^ ਭਾਗ. ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (1), ਸਮਰਾਟ ਬਨਾਮ ਨਾਨਕ ਚੰਦ (2), ਹਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (3) ਅਤੇ ਚੰਨੂ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਰੇਕਸ (4)। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਲਈ ਧਾਰਾ 195(1)(ਏ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 181 ਅਤੇ 182 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 193 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਖੁਦ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਵਾ ਰਿਟਰਨਿੰਗ ਅਫਸਰ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 476 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਅਯੋਗ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਯੋਗ ਸੈਕਸ਼ਨ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 17 ਸਤੰਬਰ, 1952 ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਸ਼੍ਰੀ ਵੀਰੇਦਰ ਸਨ ਇੱਕ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਪੀਲ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਬਾਲਮੀਕੀ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਾਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਬਾਲਮੀਕੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖੁਦ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਨਮ ਤੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਾਲਮੀਕੀ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਓਬ-ਵੈਕਟਰਮਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਅਈਅਰ, ਜੇ. ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਵਾਲਾ ਹੈ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਿ ਉਹ ਬਾਲਮੀਕੀ ਜਾਤੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ, ਝੂਠਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Kumar  
Satyawadi  
®.  
The State of  
Punjab

ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ 17 ਸਤੰਬਰ, 1952 ਦਾ ਹੁਕਮ ਅੰਤਿਮ ਸੀ, ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਆਧਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਧਾਰਾ 195 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜੋ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਲਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਜਿੱਥੇ, ਇੱਥੇ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦੇਣਾ ਬੇਤੁਕਾ ਹੈ।

ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(2) ਏਆਈਆਰ 1943 ਲਾਹ. 208

(3) AXR. 1947 ਏ. 139

4) [1950] 51 ਕਰੋੜ. ਐਲਜੇ 199

**ਡਿਸਕਲੇਮਰ:**— ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਹਿਕ